

Julius Lukeš obdržel Národní cenu vlády Česká hlava

3.11.2025 - | Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Nejprestižnější české ocenění pro vědce a inovátory včera oficiálně převzal prof. Julius Lukeš z Biologického centra AV ČR, který také od roku 2003 působí na Přírodovědecké fakultě Jihočeské univerzity. Národní cenu vlády Česká hlava uděluje Vláda ČR, cena vyjadřuje uznání za celoživotní úspěšné a excelentní působení ve výzkumné, vývojové a inovační oblasti.

Svým výzkumem se profesor Lukeš stal viditelnou postavou v českém i mezinárodním vědeckém prostředí a svými popularizačními aktivitami a ne vždy standardními pokusy je znám i mimo vědeckou sféru.

Celoživotně se prof. Lukeš zabývá studiem parazitů, především prvoků. Prvoci jsou mikroskopické organismy známé především tím, že působí celou řadu závažných chorob, jako jsou malárie, toxoplazmóza, spavá nemoc apod. Se svými kolegy se zaměřuje na studium molekulární biologie parazitických trypanosom a leishmanií, ale v posledních letech se také intenzivně věnuje mořským prvokům, kteří jsou i přes svou klíčovou roli v ekosystému oceánů velmi přehlíženi. Prof. Lukeš přispěl zejména k pochopení evoluce a buněčných a molekulárních adaptací těchto všudypřítomných organismů, kteří se navzájem liší víc než člověk od kukuřice. Přispěl rovněž k našemu poznání genetického kódu objevem bičíkovce, který ho má proměněný. Související objevy mají potenciál významně přispět k léčbě těžkých genetických chorob člověka. Publikuje své objevy v nejvýznamnějších vědeckých časopisech, jeho práce byly citované víc než 20 000krát. Svou kariéru spojil s Akademií věd v Českých Budějovicích, i když několik let pracoval i v Amsterdamské a dvou Kalifornských univerzitách, či v Kanadském ústavu pro pokročilý výzkum.

Prof. Lukeš považuje za důležité vědu popularizovat, o což se snaží v rozsahu od přednášek na základních školách, přes gymnázia a vysoké školy, až po lékařské konference a spolky, či pravidelná vystoupení v médiích. Rád vytváří spolupráce a dívá se na vědu z neobvyklých úhlů. O jeho samoinfekcích referovala nejen česká, ale i evropská, kanadská a americká média. Je prezidentem Americké společnosti pro protozoologii, a členem řady evropských a amerických společností, jako jediný žijící Čech i Národní Akademie USA.

Jak Julius Lukeš vnímá toto ocenění a proč ho tolik fascinují paraziti, o tom hovoří v aktuálním rozhovoru pro Vědavyzkum.cz. Vyjadřuje se i k proměně vědeckého myšlení, mluví o svých zkušenostech ze zahraničí i členství v americké akademii NAS. Věda je podle něj dobrodružství i závazek vůči společnosti.

Rozhovor si můžete přečíst na: Vědavyzkum.cz - Julius Lukeš: Paraziti nejsou naši nepřátelé, ale učitelé evoluce

Záznam slavnostního galavečera můžete sledovat 8.11. od 18:15 na ČT 2.

Zdroj: BC AV ČR, v.v.i.

<https://www.jcu.cz/cz/univerzita/aktualne/julius-lukes-obdrzel-narodni-cenu-vlady-ceska-hlava>